

DRŽAVNI ZAVOD ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

NACRT ISKAZA O PROCJENI UČINAKA PROPISA

ZA

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM PRAVIMA

Zagreb, 14. ožujka 2014. godine

1. PROBLEM

Europski parlament i Vijeće donijeli su 25. listopada 2012. godine Direktivu 2012/28/EU o određenim dopuštenim korištenjima djela siročadi, a države članice moraju uskladiti svoje propise sa zahtjevima ove Direktive do 29. listopada 2014. godine. Sadržajna ograničenja autorskog prava (iznimke od isključivih prava autora) su u hrvatskom Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima (ZAPSP) propisane su u Poglavlju 6, člancima 80. do 98., te ih je potrebno nadopuniti u skladu s Direktivom 2012/28/EU kojom se predviđa uvođenje nove iznimke od isključivih prava autora ili nositelja srodnih prava i to u odnosu na reproduciranje i stavljanje na raspolaganje javnosti djela ili druge građe zaštićene srodnim pravima za koje nije identificiran nijedan od nositelja prava ili, ako su isti identificirani, nijedan od njih nije pronađen unatoč pažljivoj potrazi koja je provedena i evidentirana sukladno zahtjevima Direktive (djela siročad, *engl. orphanworks*). Da bi se utvrdilo može li određeno djelo ili predmet srodnog prava biti svrstano u kategoriju djela siročadi, potrebno je provesti pažljivu potragu za nositeljem prava, uz konzultiranje odgovarajućih izvora za određenu vrstu djela odnosno predmeta srodnih prava, a koja se provodi prije korištenja djela ili predmeta srodnog prava. Pažljivu potragu dužne su izvršiti institucije od javnog interesa u Republici Hrvatskoj (javno dostupne knjižnice, obrazovne ustanove i muzeji kao i arhivi, ustanove za filmsku i audio baštinu te javne organizacije za radiodifuziju) koje se žele koristiti gore opisanim sadržajnim ograničenjem autorskog i srodnih prava. Direktiva u Prilogu navodi i obavezni minimum izvora koji moraju biti konzultirani za pojedine kategorije autorskih djela i predmeta srodnih prava pri provođenju potrage za nositeljem prava. Evidencije o rezultatima ovakvih pažljivih potraga na temelju kojih je utvrđen status djela siročadi, trebaju se dostavljati radi pohrane u javno dostupnu internetsku bazu podataka koju osniva i kojom upravlja Ured za harmonizaciju na unutrašnjem tržištu Europske unije (*Office for the Harmonization in the Internal Market, OHIM*), sa sjedištem u Alicanteu, Španjolska. Nadalje, potrebno je urediti, u skladu s Direktivom, da će se djelo ili predmet srodnog prava kojemu se utvrdi status siročeta u bilo kojoj državi članici Europske unije, i u Hrvatskoj smatrati djelom siročetom te će se moći koristiti u skladu s gore opisanim sadržajnim ograničenjem. Potrebno je nadalje propisati i mogućnost okončanja utvrđenog statusa djela siročeta ako se nositelj prava pojavi i zatraži ostvarivanje svojih prava. U tom slučaju nositelj prava ima pravo na pravičnu naknadu za prethodno korištenje djela odnosno predmeta srodnog prava te je potrebno urediti i način utvrđivanja te naknade.

2. CILJEVI

Cilj Zakona je usklađivanje s Direktivom 2012/28/EU o određenim dopuštenim korištenjima djela siročadi. Njome će se uspostaviti pravni okvir koji će olakšati digitalizaciju i širenje djela i druge građe zaštićene autorskim pravom ili srodnim pravima za koju se ne može identificirati nositelj prava ili se nositelj prava, čak i ako je utvrđen, ne može pronaći - djela siročadi. To je jedna od ključnih aktivnosti Digitalnog plana za Europu koji je prezentiran u komunikaciji Europske komisije. Nakon stupanja na snagu ovog Zakona u Hrvatskoj će javno dostupne knjižnice, obrazovne ustanove i muzeji kao i arhivi, ustanove za filmsku ili audio baštinu te javne organizacije za radiodifuziju moći provoditi sveobuhvatnu digitalizaciju svojih zbirki i arhiva s ciljem stvaranja hrvatskih digitalnih knjižnica koje će se uklopiti u sustav europskih digitalnih knjižnica. Time se doprinosi očuvanju i širenju hrvatske kulturne baštine koja je dio europske kulturne baštine. Usklađenim djelovanjem posredstvom Direktive 2012/28/EU države članice Europske unije, a među njima i Republika Hrvatska, doprinose stvaranju europskih digitalnih knjižnica kao što je Europeana.

Tehnologije za opsežnu digitalizaciju tiskane građe te pretraživanje i indeksiranje povećavaju pretraživačku vrijednost zbirki knjižnica. Stvaranje velikih internetskih knjižnica olakšava korištenje elektroničkih alata za pretragu i otkrivanje koji otvaraju nove izvore za istraživače i znanstvenike u Europskoj uniji. Donošenjem ovog Zakona Republika Hrvatska uključuje se u aktivnosti koje se provode na cijelom unutarnjem tržištu Europske unije i pridonosi promicanju slobodnog kretanja znanja i inovacija na unutarnjem tržištu, sukladno strategiji Europa 2020.

Donošenjem ovog Zakona očekuje se da će javno dostupne knjižnice, obrazovne ustanove i muzeji kao i arhivi, ustanove za filmsku ili audio baštinu te javne organizacije za radiodifuziju moći lakše provoditi sveobuhvatnu digitalizaciju svojih zbirki i arhiva s ciljem stvaranja hrvatskih digitalnih knjižnica koje će se uklopiti u sustav europskih digitalnih knjižnica, budući da će imati uređen pravni okvir, usklađen na razini Europske unije, za digitalizaciju i korištenje autorskih djela i druge građe za koje nositelji prava nisu identificirani ili nisu pronađeni. Da bi provele taj cilj, spomenute institucije moraju provesti pažljivu potragu, u skladu s ovim Zakonom, za utvrđivanje statusa djela siročadi, pretraživanjem relevantnih izvora koji će biti uređeni u skladu s odredbama Direktive 2012/28/EU te time usklađeni na razini cijele Europske unije. Nadalje, očekuje se da će spomenute institucije podatke o provedenim potragama evidentirati u skladu s ovim Zakonom te putem nacionalne institucije koju odredi Ministarstvo kulture proslijediti Uredu za harmonizaciju na unutarnjem tržištu. Time će se i Republika Hrvatska uključiti u stvaranje jedinstvene europske baze podataka o djelima siročadi i predmetima srodnih prava koji također uživaju taj status.

S druge strane, nositelji prava neće biti oštećeni u situaciji kada identificiraju svoje djelo budući da se ovim Zakonom propisuje, sukladno Direktivi, da će imati pravo na pravičnu naknadu za dotadašnja korištenja.

3. MOGUĆE OPCIJE

3.1. OPCIJA 1 – ne poduzimati ništa (nenormativno rješenje)

Opcija 1 nije provediva budući da ne može riješiti identificirane probleme. U slučaju odabira ove opcije Republika Hrvatska ostala bi izvan jedinstvenog načina rješavanja ovog problema na

razini Europske unije, stoga se u tom pravcu neće poduzimati daljnje radnje.

3.2. OPCIJA 2: – (nenormativno rješenje)

Opcija 2 nije provediva budući da je jedino propisom moguće urediti sadržajna ograničenja isključivih autorskih i srodnih prava. Propis nižeg ranga ili nenormativni akt ne bi mogao postići utvrđeni cilj.

3.3. OPCIJA 3: – (normativno rješenje)

Opcija 3 koja podrazumijeva normativno rješenje izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima na način da se u njega implementira Direktiva 2012/28/EU o određenim dopuštenim korištenjima djela siročadi je moguća i optimalna budući da se na jednom mjestu, jednim propisom uređuju pitanja vezana uz dopuštena korištenja svih oblika i kategorija autorskih djela siročadi kao i predmeta srodnih prava siročadi, i to u propisu koji je specijalni propis za autorsko i srodna prava.

3.4. OPCIJA 4: – (normativno rješenje)

Drugo normativno rješenje nije moguće.

4. USPOREDBA OPCIJA

Opcije	Koristi	Troškovi
Opcija 1: ne poduzimati ništa	Ne razmatra se.	Ne razmatra se.
Opcija 2: (nenormativno rješenje)	Ne razmatra se.	Ne razmatra se.
Opcija 3: (normativno rješenje)	Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima uskladit će se s Direktivom 2012/28/EU čime će se Hrvatska uključiti u sustavnu akciju digitalizacije građe koja se provodi na razini Europske unije.	Navedeno normativno rješenje imat će ograničen utjecaj na sredstva Državnog proračuna. Predviđa se da će se postojećim djelatnicima nacionalne institucije koju odredi Ministarstvo kulture preraspodijeliti radne dužnosti na način da će obavljati i administrativne poslove prosljeđivanja podataka o izvršenim pažljivim potragama i utvrđenju statusa djela siročadi prikupljenim od javno dostupnih knjižnica, obrazovnih ustanova, muzeja kao i arhiva, ustanova za filmsku i audio baštinu te javnih organizacija za radiodifuziju osnovanih u Hrvatskoj, prema Uredu za harmonizaciju na unutrašnjem tržištu Europske unije. Međutim, s obzirom na to da je potrebno propisati visinu pravične naknade koja bi se plaćala nositeljima prava na djela koja su korištena na način

		utvrđen Direktivom 2012/28/EU u svojstvu djela siročadi, a u slučajevima kada se nositelji prava naknadno jave, sredstva za isplatu ove naknade trebaju se osigurati u državnom proračunu. Također, moguće je da će biti potrebna određena dodatna sredstva za edukaciju i/ili dodatne poslove djelatnika nadležnih javnih institucija u čijoj nadležnosti će biti pretraživanje radi utvrđivanje statusa djela siročadi i dostave u jedinstvenu bazu podataka.
Opcija 4: (normativno rješenje)	Ne razmatra se, jer drugo normativno rješenje nije moguće.	Ne razmatra se.

5. SAVJETOVANJE

Ispunjava se nakon provedenog savjetovanja

6. PREPORUČENA OPCIJA

Normativno rješenje jedina je opcija kojom se postiže potpuna usklađenost s Direktivom 2012/28/EU o određenim dopuštenim korištenjima djela siročadi.

7. PRAĆENJE PROVEDBE I EVALUACIJA

Ispunjava se nakon provedenog savjetovanja

8. PRILOZI